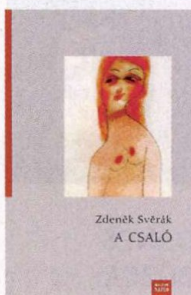

Nagyon cseh

Nehéz megfogalmazni, hogy mit érzünk közösnek a *Švejkben*, a *Sörgyári capriccióban* vagy *Menzel* filmjeiben, de pontosan ugyanezért a hangulatért szeretjük *Zdeněk Svěrák* elbeszéléseit is. Svěrák, akit a magyar közönség elsősorban *Az én kis falum* című film forgatókönyvírójaként ismer, a két kötet mindegyik darabjában letesz elének egy hasonlóan szórakoztató történetet. Az elbeszéléseket a jól ismert derű, visszafogott humor és beletörődés jellemzi, amitől, bár nagyon közelinek érezzük őket, mégis elűnnek a végletesebb érzelmekkel játszó magyar rokonaiktól. Itt nincs dráma, még ha mi várnánk is.

Svěrák elbeszélései csehül is néhány éves szünettel, két kötetben jelentek meg, és ezt követte a magyar kiadás is, *Forgács Ildikó* remek fordításában. Az eredeti *Elbeszélések és Új elbeszélések* címtől eltérően a magyar kötetek a gyűjtemény egy-egy darabjának címét viselik. Nem derül ki, hogy miért ezekre esett a választás, mindenesetre mindkét címadó történet szórakoztató. A csaló egy zseniális és helyes erkölcsi ítélettel rendelkező piti bűnöző önvalomása, míg a *Kettős látás* a zenekari basszusgitárosi kariert kényszerűségből bárzongoristaságra cserélő férfi különös svédországi kalandjairól szól. A természetgyógyász képességeit is kamatoztató, fusizó autószerelő, sok évtizedes házasság után egymást pokolba kergető és kívánó öreg pár, építőtáborozó lányokat fölszedő falusi szépfiú vagy a szebb napokat látott prágai taxis – az ismerős szereplők ismerős helyeken játszódó történetei mindig szellemes fordulattal záródnak. Az elbeszélés legtöbbször egyes szám első személyű, különböző korú és nemű szereplők bőrében vagyunk az események részesei. Közben bejárjuk Csehországot, a világháborús idők vidéki kisvárosától a közelmúlt Prágájáig – amire a turisták tömegében egyre nehezebb rátalálni.

Korányi Noémi

ZDENĚK SVĚRÁK:

A csaló

Magyar Napló

2012, 2000 Ft

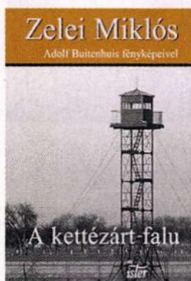
Kettős látás

Fordította:

Forgács Ildikó

Napkút Kiadó

2017, 1490 Ft

ZELEI

MIKLÓS

A kettézárt falu

Kortárs, 2017

5000 Ft

Szétszakítva

„Attól a perctől fogva, hogy a határ idejött hozzánk, esténként rögtön el kellett sötétíteni” – idézi fel a kisszelmenci Tóth Vince azt az időszakot, amikor a település lakóinak élete egy csapásra megváltozott.

Zelei Miklós A kettézárt falu című könyvének idén jelent meg a harmadik, bővített kiadása. Sikerkönyv volt már az első kiadás is, és nem csak Magyarországon figyeltek fel rá. Lapjain nem csupán egy korszak tárul fel, hanem fájdalmas, szomorú élettörténetek is. Hiszen, ahol a határok csak úgy jönnek és mennek, ott sorsok, családok, életek is kettétörnek.

Nagyszelmenc és Kisszelmenc évszázadokon keresztül összetartozott. A trianoni békeszerződés után mindkettő Csehszlovákiához került, majd az első bécsi döntés értelmében 1938 és 1944 között újra Magyarországhoz kapcsolták őket.

A II. világháború végén Kisszelmencet a Szovjetunióhoz csatolták, Nagyszelmencet pedig Csehszlovákiához. Az 1944-es határmeghúzás gyerekeket választott el szüleiktől, menyasszonyt a vőlegényétől, barátokat egymástól, hívőket a templomtól, kisdíkokat az iskolától, élőket a holtaktól, hiszen a temetőbe sem lehetett átjárni.

A kettéhasadt ikerfalu mérhetetlenül sok szenvedést látott. Azt, aki bármilyen hatással lehetett a kárpátaljai magyarságra, letartóztatták vagy megölték. Sok esetben elég volt egy besúgó hazugsága ahhoz, hogy valaki a Gulagon találja magát. A lágerekben sokan megőrültek, öngyilkosok lettek, vagy félholtként tértek haza.

„Apámat addig kínlasztották, amíg meg nem zavarodott. Akkor elérték a céljukat, mert úgy már nem veszélyes. De még akkor sem küldték haza, akkor sem engedték el” – emlékezett Bakajsza Árpád, akinek a sok kínzástól megtébolyult apját Lembergől hozták haza.

A két község lakosai 2001-ben petícióban követelték a határnyitást, de a szlovák belügyminisztérium elutasította, míg az ukrán határőrség válasza sem méltatta őket. A határt végül sok huzavona után, 2005. december 23-án nyitották meg. A hivatalos szervek úgy gondolták, az ünnep eltereli a figyelmet a magyarok örömeiről. De rosszul taktikáztak, a közelgő karácsony még inkább felfokozta az érzelmeket és az érdeklődést, a sajtó munkatársai pedig percről percre tudósítottak az eseményről.

Zelei Miklós 1994-ben kezdte gyűjteni a hol torokszorító, hol fanyar humorral átítatott történeteket. Könyvéből az is kiderül, hogy – bár a határt megnyitották – az ikerfalu helyzete még most is abszurd. Elég, ha csak arra gondolunk, hogy az egyik utcában közép-európai, a másikban már kijevi idő szerint járnak az órák. Egy kisszelmenci „adatközlő” a munkácsi sörgyárból ismert szállóigével summázta a jelenlegi helyzetet: A sör már jobb, de még ihatatlan.

Koncz Veronika